

**ЗДРУЖЕНИЕ ЗА ЗАШТИТА НА
РАСТЕНИЈАТА
НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
PLANT PROTECTION SOCIETY
OF REPUBLIC OF MACEDONIA**

ЗБОРНИК НА ТРУДОВИ

**I КОНГРЕС ЗА ЗАШТИТА
НА РАСТЕНИЈАТА**

***„ЗАШТИТА НА ЖИВОТНАТА СРЕДИНА
И БЕЗБЕДНОСТ НА ХРАНА“***

PROCEEDING OF ARTICLES

Ist CONGRESS OF PLANT PROTECTION

***“ENVIRONMENTAL CONCERN
AND FOOD SAFETY”***

Охрид, 28. XI – 2. XII 2005 година
Ohrid, 28. XI – 2. XII 2005

НАУЧЕН ОДБОР

Претседател

Проф. д-р Ефтим Анчев,
Факултет за земјоделски науки и храна, Скопје

ЧЛЕНОВИ

- Проф. д-р Станислава Лазаревска, Факултет за земјоделски науки и храна, Скопје
Проф. д-р Никола Николов, Шумарски факултет, Скопје
Проф. д-р Миле Постоловски, Факултет за земјоделски науки и храна, Скопје
Проф. д-р Ташко Костов, Факултет за земјоделски науки и храна, Скопје
Проф. д-р Мирко Михајловски, Факултет за земјоделски науки и храна, Скопје
Проф. д-р Петар Јованчев, Факултет за земјоделски науки и храна, Скопје
Проф. д-р Благоја Иванов, Шумарски факултет, Скопје
Проф. д-р Васил Папазов, Шумарски факултет, Скопје
Проф. д-р Саша Митрев, Институт за јужни култури, Сирумица
Проф. д-р Цане Стојковски, Факултет за земјоделски науки и храна, Скопје
Проф. д-р Ленка Цветановска, Природнонауката факултет, Скопје
Доц. д-р Илија Каров, Институт за јужни култури, Сирумица
Доц. д-р Слободан Банџо, Земјоделски институт, Скопје
Доц. д-р Раде Русевски, Земјоделски институт, Скопје
Доц. д-р Ацо Јаневски, Факултет за земјоделски науки и храна, Скопје
Виш науч. сор. д-р Петре Ташкоски, Институт за шумарство, Прилеп
Проф. д-р Ордан Чукалиев, Факултет за земјоделски науки и храна, Скопје
Дипл. зем. инж. Веле Брсаковски, Хемомак - институт, Скопје

УПОТРЕБА НА ПЕСТИЦИДИ ЗА ЗАШТИТА НА ТУТУНОТ ОД СТРАНА НА ИНДИВИДУАЛНИТЕ ТУТУНОПРОИЗВОДИТЕЛИ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА (Анкетно истражување 2005 год)

Т.Мицески, П.Ташкоски, Б. Јованоски, М.Смоковски¹
¹ЈНУ Институт за тутун-Прилеп

АПСТРАКТ

Индивидуалните тутунопроизводители знаат дека тутунот во текот на неговата вегетација може да биде нападнат од различни причинители на болести и штетници.

Со цел да се спречи нивната појава и ширење, а со тоа и да се овозможи правилна исхрана и развој на тутунската култура за постигнување на подобар принос, квалитет и финансиски ефект, 95 % од испитаните тутунопроизводители вршат соодветна заштита на тутунот.

Целта на ова наше истражување беше да добиеме релевантни сознанија за тоа дали, колку и како производителите вршат заштита на тутунот при расадопроизводството и нивското производство на тутун.

Добиените сознанија од 300 испитани тутунопроизводители, по поставените седум прашања по одредена операција, се прикажани во овој труд.

APPLICATION OF CHEMICALS IN PROTECTION OF TOBACCO BY INDIVIDUAL PRODUCERS IN THE REPUBLIC OF MACEDONIA (Poll investigation 2005)

T.Miceski, P.Taskoski, B. Jovanoski, M.Smokvoski¹
¹Tobacco Institute-Prilep

ABSTRACT

Individual tobacco growers know that tobacco, during its growing period, can be attacked by various diseases and pests.

In order to prevent their occurrence and spread and to achieve higher yield, quality and financial effect, 95 % of the farmers apply suitable protection on tobacco.

The aim of our investigation was to get more relevant data on the extent and mode of protection in tobacco seedbeds and field made by the farmers.

Results of investigation which included 300 farmers are presented in this paper.

ВОВЕД

Тутунот (*Nicotiana tabacum* L.), како земјоделска и индустриска култура, е подложен на напад од голем број причинители на болести. Авторите Мицкоски (1984), Ташкоски (1999), Героска (2005), истакнуваат дека тутунот може да биде нападнат од над 46 причинители на болести.

Исто така, тутунот може да биде нападнат од многубројни штетници (Тодоровски, 1969; Василев, 1984; Јованоски, 1999). Во редот на најраспространетите штетници на тутунската култура може да се истакнат *Thrips tabaci* Lind, *Myzus persicae* Sulz, *Heliothis Armigera* Hb, *Epithrix hirtipennis* Mels. и др.

Тутунопроизводителите се свесни дека болестите и штетниците можат да предизвикаат голема економска штета на тутунопроизводството доколку не се реагира навреме и не се преземат адекватни заштитни мерки.

Извршеното анкетно истражување, 2005 година, покажа дека 95 % од испитаните 300 тутунопроизводители вршат заштита на тутунот во производствениот процес. Ова всушност беше и целта на трудот да се добијат непосредни информации за употребата на пестициди од страна на индивидуалните тутунопроизводители во Р. Македонија.

МАТЕРИЈАЛ И МЕТОД НА РАБОТА

Како материјал за испитување се користеше подготвен анкетен прашалник, со седум прашања и повеќе наведени одговори по секое прашање, од кои, испитаниците заокружуваат само еден, во согласност со тоа дали користеле заштитни средства во текот на тутунопроизводствениот процес или не.

Испитувањето беше извршено во текот на месеците јуни, јули и август 2005 година, во реоните на Прилеп, Битола, Кавадарци, Струмица, Радовиш и Винаца. Анкетирањето се вршеше според методот на случаен избор.

Во обработката на податоците се користени: аналитичкиот, математичко-статистичкиот и компаративниот метод.

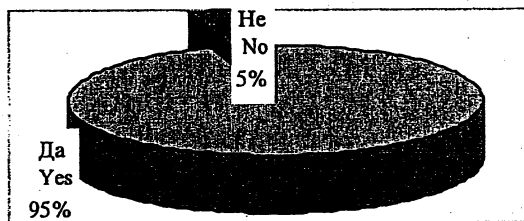
Обработените податоци се прикажани графички.

РЕЗУЛТАТИ И ДИСКУСИЈА

Заштитата на расадот и расадениот тутун е од посебно значење за производството на здрава и квалитетна култура и затоа тутунопроизводителите, покрај агротехнички и хигиенски мерки, за сузбивање на плевелите, болестите и штетниците се применуваат и хемиски средства за заштита.

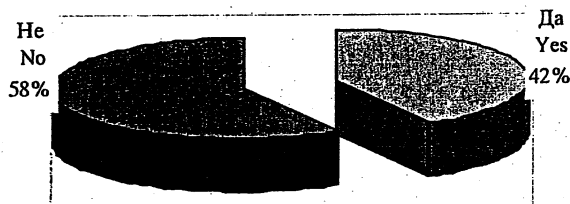
Најчесто применувани хемиски средства за заштита на растенијата кај испитуваните тутунопроизводители се следниве: Confidor, Talstar, Karate, Actara, Mospilan, Metomex, Lonnate, Furadan, Sistemin, Decis, Ridomil, Enovit, Antracol, Sandofan, Galben, Acrobat, Cineb, Metason, Alonat, Treflan, Devrinol, Galex, Stomp, Bonalan, Oxinol и др.

Резултатите од нашите истражувања за употребата на пестициди за заштита на тутунот од страна на индивидуалните тутунопроизводители во Р Македонија, се изнесени во графиконите 1, 2, 3, 4, 5, 6 и 7.

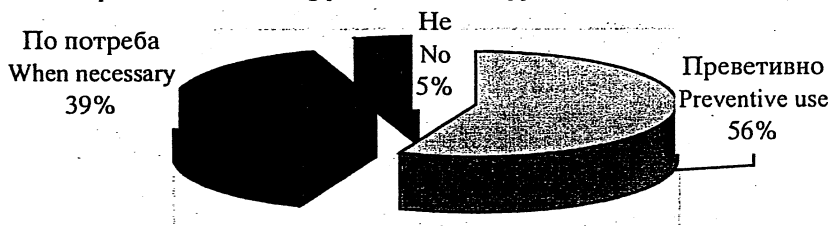

Граф.1.-Извршена заштита на тутунот со заштитни средства при расадопроизводството и нивското производство.

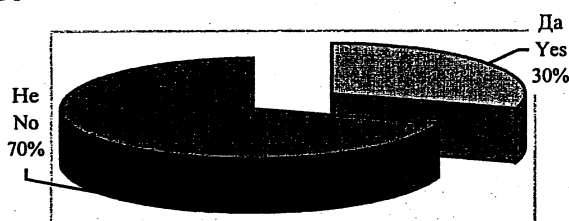
Graph.-1 Protection with chemicals in seedbed and field production of tobacco

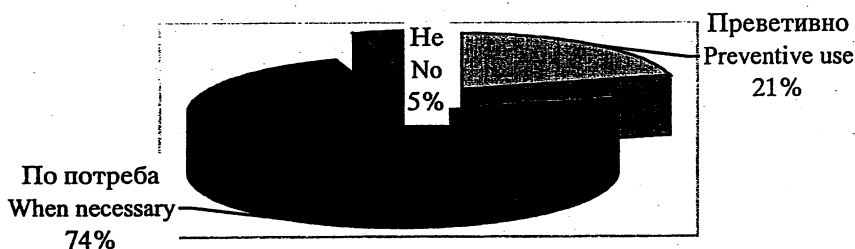
Граф.2- Извршена хемиска заштита на почвата за расадопроизводството
Graph.2- Soil protection in seedling production with application of chemicals

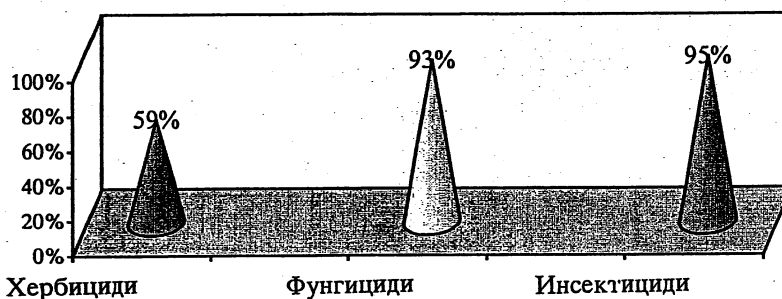
Граф.3- Заштита на расадот за време на неговата вегетација
Graph.3- Seedling protection during the growing period

Граф.4- Употреба на хербици пред садење на тутунот
Graph.4- Use of herbicides prior to transplanting

Граф.5- Вршење на заштита на расадениот тутун
Graph.5- Protection of transplanted tobacco

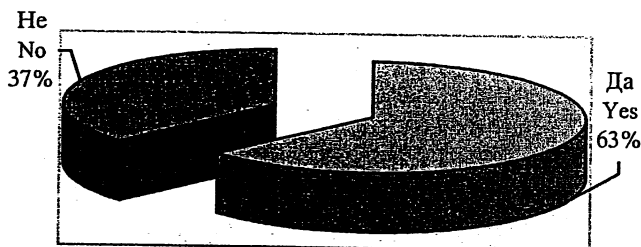

Herbicides

Fungicides

Insecticides

Граф.6- Најупотребувани пестициди за заштита на тутунот од тутунопроизводителите
Graph.6- The most frequently applied pesticides in tobacco protection

Граф.7- Искажано задоволство/незадоволство од ефектот на применетите средства за заштита, од страна на испитаните тутунопроизводители

Graph.-7 Percentage of satisfied/ dissatisfied farmers from the applied chemicals on tobacco

ЗАКЛУЧОЦИ

Врз основа на добиените резултати од извршеното анкетно истражување може да се извлечат следниве заклучоци:

1. 95 % од испитуваните тутунопроизводители вршат заштита на тутунот, погледнато од аспект на целокупниот тутунопроизводствен процес.
2. 42 % вршат хемиска заштита на почвата во расадопроизводство.
3. 56 % вршат превентивна, а 39 % заштита на расадот по потреба.
4. Само 30 % употребуваат хербицид пред садењето на тутунот, а додека 70 % не употребуваат.
5. 21 % вршат превентивна, а 74 % вршат заштита на расадениот тутун по потреба.
6. 59 % употребуваат хербициди, 93 % фунгициди и 95 % инсектициди.
7. 63 % се задоволни од ефектот на применетите средства за заштита.

ЛИТЕРАТУРА

1. Гвероска Б., 2005. Проучување на болеста кафена дамкавост кај тутунот предизвикана од *Alternaria sp.* и можности за нејзино сузбивање во Република Македонија., Докторска дисертација, ЈНУ Институт за тутун-Прилеп,
2. Јованоски Б., Јанушеска В., Стојаноски П., 1999. Actara 25 WG наов производ за редукција на популацијата на лисната вошка (*Myzus persicae* Sulz.), XIX Симпозиум за тутун, Охрид.
3. Лазаревска С., 2004. Актуелни трендови во земјоделската ентомологија во рамките на одржливиот развој во земјоделското производство. Зборник на трудови „Одржлив развој на агрокомплексот-придонес за Европската интеграција“ Здружение на агроекономисти на Република Македонија, Скопски саем А.Д.-Скопје, ГТЗ-Агропромоција-Скопје.
4. Мицкоски Ј., 1984. Болести на тутунот. Стопански весник, Скопје. 9-15;
5. Постоловски М., Пејчиновски Ф., Костов Т., Накова Р., 2000. Преглед на пестицидите регистрирани во Република Македонија, Министерство за земјоделие, шумарство и водостопанство, Здружение за заштита на растенијата на Република Македонија.
6. Ташкоски П., 1999. Физиолошка специјализација на *Phytophthora parasitica* (Dastur) var. *Nicotinae* (Breda de Naan) Tucker и отпорноста на некои видови и сорти тутун во Република Македонија., Докторска дисертација, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ -Скопје, 7-10;
7. Тодороски Б., 1969. Неке карактеристике развојног циклуса *Thrips dabaci* Lind. и начини његовог сузбивања. Киро Дандаро Битола, 5-14;.